

## Minnesnoteringar från möte på Värmdö kommuns kontor fredagen den 22 april 2022

### Deltagare:

#### Från Värmdö kommun:

- Jenni Brink Bylund – [jenni.bylund@varmdo.se](mailto:jenni.bylund@varmdo.se) – Vattenstrateg (ny roll – tidigare Täby)
- Gundela Kolb – [gundela.kolb@varmdo.se](mailto:gundela.kolb@varmdo.se) – Ekolog på kommunen sedan c:a 3 år

#### Från Rotary:

- Sven Rudberg, Värmdö-Skärgård RK – [sven.rudberg@gmail.com](mailto:sven.rudberg@gmail.com)
- Wanja Bellander, Värmdö-Skärgård RK – [wanja.bellander@binnova.se](mailto:wanja.bellander@binnova.se)
- Ann-Marie "Ami" Flood, Värmdö-Skärgård RK – [a.flood@hotmail.com](mailto:a.flood@hotmail.com)
- Gun-Marie "Guje" Östedt-Axelsson – Distrikt 2370 – [gog.axelsson@telia.com](mailto:gog.axelsson@telia.com)

#### Inbjudna från Värmdö kommun, som ej hade möjlighet att delta:

- Jenny Andersson – [jenny.andersson@varmdo.se](mailto:jenny.andersson@varmdo.se) – Ny Enhetschef, Strategiska enheten
- Elisabeth Folkunger – [elisabeth.folkunger@varmdo.se](mailto:elisabeth.folkunger@varmdo.se) – Ny Miljöstrateg

1. Sven, som är ordförande i Värmdö-Skärgård Rotaryklubbs Östersjökommitté, hade före mötet i mail översänt information om Rotary, verksamheten i dess Östersjökommitté och ett antal konkreta frågeställningar, som deltagarna från Rotary önskade belysa under mötet. Detta mail hittar Du nedan under minnesnoteringarna.

2. Jenni inledde med att hälsa oss från Rotary välkomna och ledde sedan mötet. Därefter följde en vandring runt bordet, där deltagarna presenterade sig för varandra. Jenni är nyanställd som Vattenstrateg, vilket också är en ny roll på kommunen. Jenni håller på att utforma sina arbetsuppgifter och kommer att ta fram en strategisk vattenplan. Just nu sker en förstudie genom kartläggning och inventering av vad som är gjort, vad som saknas och vilka åtgärder man strategiskt skall investera i på Värmdö kommun. Tidigare har man inte haft någon plan utan följt Vattenmyndighetens nationella åtgärdsprogram för vatten (norra Östersjön), vilket inneburit administrativa åtgärder så som tillsyn och prioritering av inventering av kommunens små avlopp (enskilda avlopp).. Som åtgärder idag nämndes våtmarksprojekt (biologiskt mångfald), VA-utbyggnad och tillsyn. Arbetet med vattenplanen har påbörjats nu under april månad och den beräknas vara klar och antagen av politikerna i slutet av 2023. Planen kan ses som ett strategiskt verktyg för hur kommunen ska arbeta med vattenförbättrande åtgärder, vilka åtgärder som är lokalt prioriterade, strategiska ställningstaganden samt kunskapslyft kring tillståndet i Östersjöns och kommunens vatten (grundvatten och ytvatten). Förstudien ska synliggöra kommunens utmaningar och möjligheter, och ge politikerna rätt underlag för att kunna fatta beslut om konkreta åtgärder. Kommunen har avsätter medel för klimat- och miljöinvesteringar, som de olika enheterna inom kommunen kan söka pengar ifrån för miljö- och klimatförbättrande åtgärder. Gundula arbetar med den ekologiska aspekten – både på land och vatten.

3. Guje, Ami, Wanja och Sven presenterade sedan kort sig själva. Sven avslutade med att summera att Värmdö-Skärgård Rotaryklubb önskar samverka med kommunen i miljö- och vattenfrågor och då främst med fokus på Östersjön. Syftet med mötet var alltså att försöka finna ut på vilka sätt

samverkan skulle kunna ske. Deltagarna från Rotary ville alltså lära sig mer om hur kommunen omsätter sin vision och sina strategiska mål i konkreta projekt och åtgärder.

4. Därefter gick vi rakt på de 7 frågeställningarna och fick svar enligt nedan. Jenni och Gundula hade i vissa fall vidarebefordrat frågorna och fått svar av sina kollegor på tjänstemannasidan.

Fråga 1: Vad planerar kommunen avseende avloppshanteringen för att helt slippa eller minimera behovet av "bräddning".

Svar: "Bräddning" sker i undantagsfall. Kommunen arbetar för att få bort överskottsvatten/dagvatten ur avloppssystemen. Man bygger om möjligt ut med magasin, som ger kommunen tid att justera ett ev. driftstopp så att "bräddning" kan undvikas. Där möjligt bräddar pumpstationen i naturmark och inte i recipineten/sjö/vattendrag eller kustvatten, för att ge naturen möjlighet att ta hand om näringsämnen innan de når våra vatten. På många ställen saknas dock mark för denna lösning

Fråga 2: Insamling av skräp (plast, fimpar mm) drivs av kommunen. Vilka organisationer, föreningar tar kommunen hjälp av? (scouter, idrottsklubbar, föreningar, företag, Rotary, Håll Sverige Rent ...??).

Svar: Kommunen samarbetar med Håll Sverige Rent och har nästa gemensamma aktivitet den 7 maj. Ingen "egen" verksamhet bedrivs dock inom detta område. Ett visst samarbete inom kommunen förekommer med fritids-, idrotts-, park- och näringslivsförvaltningarna. När det gäller att samla marint skräp i hamnarna har kontakt med den ideella organisationen "Rena Mälaren" initierats. Rotary samverkar med "Rena Mälaren" och har vid ett flertal tillfällen gemensamt samlat skräp t.ex. i hamnarna i Nynäshamn, i Nacka, i Strängnäs och i Stockholm.

Fråga 3: Vilka är de våtmarker som drivs av kommunen idag och vilka planeras framöver? Lars-Erik Alvesjö nämnde att tre stycken är på gång.

Svar: Kommunen driver 3 LONA projekt för att undersöka möjligheten att restaurera våtmarker. Länsstyrelsens vattensamordnare stötta kommunen i dessa projekt. Kommunen samverkar också med Sportfiskarna, Världsnaturfonden (WWF), "Initiativ Utö" och Östersjöcentrum vid Stockholms universitet, som i sitt projekt "Levande kust" anlagt en våtmark vid Björnöfjärden på Ingarö. Gundula och Jenni pekade på att det idag finns en annan medvetenhet och ett större intresse för våtmarker än tidigare. Man pekade också på att samspelet med markägarna är avgörande om det inte är kommunens mark. Jenni planerar att genomföra en "workshop" med JM (en stor markägare på Värmdö) i syfte att diskutera och underlätta lösningar för hantering av dagvatten och skyfallsvatten, samt bevara och nyttja ekosystemtjänster vid exploatering. Ami tog upp Aspvik Träsk/Våtmark, där viss bebyggelse planeras. Denna bebyggelse skulle inverka negativt/förstöra våtmarken. Här finns dock problem genom att markägaren är JM.

- Det första projektet är en torvmark på vägen från Gustavsberg mot Mölnvik mellan Holmskogen och Ösby Träsk. Denna mindre våtmark ligger på kommunens mark, vilket underlättar. Den ligger också nära skolor, vilket gör det möjligt att nyttja våtmarken i pedagogiskt syfte.

- Det andra projektet är en våtmark vid Koviks Mosse nära Koviks Träsk. Marken ägs här inte av kommunen. Projektet ska ta fram en fördjupad förstudie för att se hur marken skulle kunna utvecklas för att fylla flera funktioner som en våtmark kan generera.

- Det tredje våtmarksprojektet är vid Hemmesta torp, här har det dock visat sig svårt att restaurera då det skulle innebära försämrade markförhållanden (vattensjuk mark) inom en privat fastighet. Flera potentiella platser ska utredas inom kommunens strategiska arbete med vattenförbättring, biologiska mångfalden och begränsad klimatförändring.

Wanja frågade om möjligheten för enskilda att anlägga lokala mindre våtmarker och fick svaret att tillstånd och/eller anmälan krävs vid "vattenverksamhet". Kommunens representanter såg positivt på

detta. Möjlighet finns att söka LOVA bidrag från Länsstyrelsen genom samverkan med kommunen, förening eller ideell organisation.

Fråga 4: Hur anser ni att kommunen löser latrintömning från fritidsbåtar i de kommunala hamnarna på Värmdö?

Svar: Kommunen sköter latrintömningen på entreprenad via Värmdö Hamnar. Diskussioner om hur problemet med fritidsbåtarnas latrintömning skall lösas pågår. Detta är inom kommunen också en kostnadsfråga.

I Sverige finns tyvärr, trots lagstiftning, inget fungerande betalsystem och Rotarys Östersjökommitté bevakar därför denna fråga. Egentligen ska varje större hamn kunna erbjuda latrintömning, vilket inte görs idag. Finland har kommit långt och har hittat en lösning på problemet?.

Fråga 5: Vilka kontakter har kommunen med universitet och andra nationella organisationer som arbetar med miljöfrågor med fokus på Östersjön?

Svar: Kommunen samarbetar med forskare både på t.ex. KTH, SLU, Stockholms universitet och Göteborgs universitet. Just nu finns inget konkret gemensamt projekt i kommunen. Både Jenni och Gundula deltar i ett projekt som drivs av Lst i uppdrag av hav- och vattenmyndigheter: Ekosystemtjänstbaserad havsförvaltning: Pilotstudie Stockholms skärgård. I detta projekt delar forskare, tjänstemän från olika myndigheter och kommuner, föreningar samt människor som bor och/eller arbetar i skärgården.

Fråga 6: Hur skulle vår Rotaryklubb kunna stötta kommunens ansträngningar för att rädda Östersjön?

Svar: Jenni visade ett mycket stort intresse för Rotarys vattenväskor och den medborgarforskning, som detta innebär. Hon pekade också på att kommunen här kan söka bidrag för väskorna genom ur kommunens klimat och miljöfond, eftersom det handlar om utbildning av skolbarn i miljö- och vattenfrågor, vilka är prioriterade områden. Hon vill gärna också följa samarbetet som Rotary nu påbörjat med Hemmesta- och Kyrkskolan.

Rotary berättade om sin medverkan med ett tält under Östersjödagarna i Stavsnäs den 14-15 maj. Guje lovade att skicka inbjudan till Jenni, vilket skedde direkt efter mötet.

Sven orienterade om Briggen Tre Kronors/Expedition Rädda Östersjöns mobila utställning "Searoom", som enligt plan förhoppningsvis kommer att besöka Hemmestaskolan måndagen den 16 maj (dagen efter Östersjödagarna i Stavsnäs) för att utbilda eleverna i Östersjöns utmaningar. Problemet här är finansiering, eftersom kostnaden är relativt hög. Sven frågade om kommunen kan bidra med 5 – 10.000 SEK. Jenni undersöker och återkommer till Sven snarast möjligt.

Både Jenni och Gundula verkade generellt mycket positiva till en samverkan, där Rotaryklubben med sina kontakter kan hjälpa till att påverka, driva samarbetsprojekt och underlätta olika processer.

Fråga 7: Har ni på tjänstemannanivå frågor där ni har svårt att få gehör bland politikerna?

Svar: Konstaterades att miljö- och vattenfrågorna idag är på agendan både hos politiker och hos Värmdöbor på ett helt annat sätt än tidigare. Problem kvarstår dock att få tillräckligt med resurser att arbeta med dessa frågor. Frågorna konkurrerar med flera för kommunen och kommunens invånare viktiga frågor.

Wanja avslutade mötet med att överrätta boken "50 sätt att Rädda Östersjön".

Summa summarum kan man säga att mötet trots förberedelser hade kunnat vara mycket längre, men vi hann igenom frågorna och hann också framförallt skapa relationer och öka förståelsen för

möjligheterna till samverkan inom olika områden.

Vi inom Rotary ser med andra ord fram emot fortsatta kontakter och hoppas att vi tillsammans kan genomföra konkreta aktiviteter/åtgärder, som gör verklig nytta för Värmdöbornas och framförallt Östersjöns framtid.

Vid pennan och tangentbordet:  
Gun-Marie "Guje" Östedt-Axelsson

Minnesnoteringarna har enligt överenskommelse granskats av Jenni Brink Bylund och Gundula Kolb.

----- Forwarded message -----

Från: **Sven Rudberg** <sven.rudberg@gmail.com>

Date: tors 14 apr. 2022 kl 11:18

Subject:

To: <jenny.andersson2@varmdo.se>, <gundula.kolb@varmdo.se>, <jenni.bylund@varmdo.se>

Bästa Jenny, Gundela och Jenni!

Vi tar oss friheten att tillskriva er med lite information om vad Rotary är och gör samt ge exempel på de frågeställningar som vi önskar få belysta vid vårt möte i kommunhuset fredagen den 22 april kl 11-12. Vi hoppas att detta kan underlätta för er och göra vårt möte mer fruktbart.

Vi tre som kommer till er på fredagen är alla medlemmar i Östersjökommittén i Värmdö Skärgårds Rotaryklubb;

- Wanja Bellande, Ami Flood och Sven Rudberg

Sedan några år har Rotary beslutat om ett sjunde fokusområde, nämligen Miljö och hållbarhet. För oss i Värmdö Skärgård Rotaryklubb var det naturligt att då kraftsamla kring Östersjön, dess utmaningar och möjligheter till förbättringar av tillståndet. Inom vårt distrikt (2370, som omfattar Sörmland och Gotland med 33 klubbar) har projektet ”Rädda Östersjön” drivits i drygt två år. Rotary vill inte uppfinna hjulet på nytt utan stötta bra pågående projekt/verksamheter och söka samarbetspartner.

Rotary internationellt (1,2 miljoner medlemmar i 36 000 klubbar i 200 länder) driver ett antal globala projekt, varav Polio plus nog är det mest kända. Sedan 1980-talet har polio bekämpats och antalet fall reducerats från 35 000 årligen till 2 fall idag. Pakistan och Afghanistan är de enda kvarvarande ”oroshärdarna” och förhoppningarna är att polio snart är utrotad. Dessutom finns Rotary Peace Centers (sju stycken totalt varav ett i Uppsala), Rotary shelter box (vid katastrofer) mfl lokala projekt, inte minst i Afrika.

Med projektet ”Rädda Östersjön” finns nu ett regionalt projekt som engagerar alla nio länderna runt Östersjön. Här finns Rotary lokalt närvarande i ca 2 000 klubbar med ca 70 000 medlemmar runt vårt innanhav.

I vår klubb har vi nära samarbete med Briggen Tre Kronor och Expedition Rädda Östersjön. Vid Östersjödagarna i Stavsnäs deltog vi förra året och kommer att delta även i år (den 14-15 maj). Vi har just avslutat en pilotutbildning inom Rotary för ”Östersjöambassadörer” som skall stötta Briggen och Expedition Rädda Östersjön i ambitionen att sprida kunskap, både om läget i Östersjön och om åtgärder för att förbättra läget. Här vill vi nå allmänheten och, inte minst, skolungdomar.

Dessutom vill klubben genomföra lokala projekt för att ”Rädda Östersjön”. Här hoppas vi kunna stötta projekt/verksamheter som kommunen driver och i samklang med kommunen driva egna projekt. Lars-Erik Alversjö har föreläst för vår klubb om kommunens miljöpolicy med fokus på Östersjön. Dock var det mycket generellt hållet och vi söker nu mera konkret

information om vad kommunen gör och vill göra i dessa frågor. Detta hoppas vi att ni skall kunna berätta mera om.

Vi inom Rotary har kontakt med Baltic Waters 2030, med Östersjöcentrum på Sthlms universitet, med SLU, IVL mfl.

De projekt som vi i klubben för närvarande driver eller planerar handlar om;

- vattentestväskor, där skolelever mäter och registrerar tillståndet i vattendrag och sjöar i skolans närhet
- orientering i skolor med hjälp av ”Sea Room”, en mobil utställning som Expedition Rädda Östersjön driver. Problemet här är att det är dyrt och vi planerar att söka sponsorer; företag, allmänhet och kanske kommunen.
- Rotary Klimatutmaning, där vi fokuserar på våra egna klimatavtryck och möjligheter att minska dessa
- Våtmarker. Här har vi nyligen, i distriktets regi, medverkat vid ett webinarium med över 100 deltagare från 12 länder, som sändes från Fruvik ute på Värmdö (se mera nedan).
- Projektet ”Rena havsvikar” som drivs av Östersjöcentrum. Här har en av fyra vikar på ostkusten valts ute på Värmdö. Denna vik kommer klubben att ”adoptera”. Ansvarig på Östersjöcentrum är Linda Kumblad.
- Insamling av skräp (ännu bara på planeringsstadiet)
- Latrintömning från fritidsbåtar

På klubbens hemsida kan ni läsa mer om våra aktiviteter:

<https://varmdo-skargard.rotary2370.se/page/r%C3%A4dda-%C3%B6stersj%C3%B6centrum>

Vi har tagit del av kommunens miljödokument där många fina ord och tankar finns nedtecknade. Vi hoppas att ni skall kunna ge lite mera ”kött på benen” om vad för projekt och verksamheter som de vackra orden resulterat i.

Några av de frågeställningar som vi gärna vill att ni belyser under vårt möte är följande;

- Vad planerar kommunen avseende avloppshanteringen för att helt slippa eller minimera behovet av ”bräddning”
- Insamling av skräp (plast, fimpar mm) drivs av kommunen. Vilka organisationer, föreningar tar kommunen hjälp av? (scouter, idrottsklubbar, föreningar, företag, Rotary, Håll Sverige rent...??)
- Vilka är de våtmarker som drivs av kommunen idag och vilka planeras framöver? Lars-Erik Alversjö nämnde att tre stycken är på gång.

- Hur anser ni att kommunen löser latrintömning från fritidsbåtar i de kommunala hamnarna på Värmdö?
- Vilka kontakter har kommunen med universitet och andra nationella organisationer som arbetar med miljöfrågor med fokus på Östersjön?
- Hur skulle vår Rotaryklubb kunna stötta kommunens ansträngningar för att rädda Östersjön?
- Har ni på tjänstemannanivå frågor där ni har svårt att få gehör bland politikerna?

Det webinarium om våtmarker som nämnts ovan finns tillgängligt på BASRANS hemsida [www.basran.eu](http://www.basran.eu) . BASRAN står för Baltic Sea Regional Action Network for Rotarians och är en organisation på frammarsch som förenar Rotaryklubbar i alla länder runt Östersjön i sina ansträngningar för att rädda Östersjön. Vår kronprinsessa sände en välkomsthälsning till alla deltagare vid webinariets start som är värd att lyssna på (tar bara 2 minuter): [https://www.youtube.com/watch?v=vw\\_Ei1RFFLw&t=14s](https://www.youtube.com/watch?v=vw_Ei1RFFLw&t=14s)

Hoppas att dessa rader kan underlätta för ett bra möte när vi ses fredagen den 22 april! Väl mött då! Med hälsningar från Värmdö Skärgårds Rotaryklubb, genom

Sven

Sven Rudberg

Ordförande i Värmdö Skärgårds Östersjökommitté

Tel 0768 009 584 [sven.rudberg@gmail.com](mailto:sven.rudberg@gmail.com)